

NDD-intervju vårdnadshavare (VH)

(Läs instruktionerna till intervjun innan du börjar)
Kursiveringar efter frågorna är förslag på journaltermer.

Del A Hem, skola, utveckling

Patientens namn:

Personnummer:

Namn vårdnadshavare (VH):

Samtycke finns till utredning: (*Kontaktorsak*)

Ja Nej

Frågeställning: (*Kontaktorsak*)

VH samtycker till kontakt med förskola/skola (*Förskola alt. Skola*)

Ja Nej

Förskola/Skola och kontaktperson (*Förskola alt. Skola*):

Telefonnummer till förskolan/skolan (*Förskola alt. Skola*):

Informant som intervjuas (*Närvarande*):

VH, namn:

Pedagog, namn och roll (exempelvis klasslärare, specialpedagog, mentor):

Datum:

Intervjuare, profession:

Hem och familj

1. Hur fungerar samarbetet runt NN mellan vårdnadshavarna?
Hur ser NNs vardag och psykosociala hemmiljö ut? (*Familj*)
2. Har det varit stressande livshändelser (ex. svår sjukdom/dödsfall) som påverkat er som familj, när? (*Familj: Signifikanta livshändelser*)
3. Beskriv NN i dag. Vad kommer du att tänka på? Upplevs NN annorlunda jämfört med jämnåriga eller syskon på något sätt? Tror du att jämnåriga eller syskon upplever NN som annorlunda? Vad är du mest orolig eller bekymrad över? (*Aktuellt*)
4. I vilka situationer och med vem fungerar NN bäst? (*Aktuellt*)
5. Finns det situationer som fungerar mindre bra? (*Aktuellt*)
6. Vad tycker NN om att göra på fritiden? Vad tycker NN är roligt? Ensamaktiviteter eller aktiviteter med jämnåriga/familjen? Har NN vänner? (*Aktuellt: Fritidsanamnes respektive Vänner*)
7. Vilka starka sidor har NN, på fritiden och i förskolan/skolan? (*Aktuellt: Personliga styrkor*)
8. Hur är det när NN ska göra något som upplevs jobbigt eller ansträngande, är det motiverande för NN att få någon form av belöning, vad i så fall? (*Aktuellt: Motivation*)
9. Vilka konsekvenser upplever du/ni att NNs svårigheter och beteenden fått hemma och i förskolan/skolan (exempelvis för inläring, kreativitet, känsloläge, självkänsla, delaktighet, gemenskap)? (*ADL-personlig vård*)
10. Finns ärftlighet för inläringssvårigheter, språkliga svårigheter autism, adhd eller andra psykiatriska tillstånd? (*Ärftlighet*) Ärftlighet för:
11. Har NN utretts tidigare exempelvis inom språk, motorik, allmän utveckling? (*Tidigare utredning*) Utredning inom:
12. Upplever du som vårdnadshavare att du behöver stöd i att ta hand om ditt barn? På vilket sätt? (*Familj: Psykosocialt*) VH behöver stöd

Förskola/skola och inläring (anpassa frågor efter ålder)

13. Nuvarande förskola/skola eller motsvarande: klasstorlek, antal pedagoger, upplevt samarbete, skolbyten, närvaro?
(Skola: Grupp-/Klasstorlek och pedagogisk miljö; Närvaro)
14. Vad har pedagogerna förmedlat om NNs inläring när det gäller läs- och skrivutveckling och utveckling av matematiskt tänkande/räkneförmåga? (Förskola/Skola: Inläring) Läsa
 Skriva
 Räkna
15. Kan NN hålla kvar informationen i huvudet som krävs för att kunna lösa en uppgift? Exempel: Komma ihåg frågan och samtidigt formulera svaret; hålla de olika stegen i en instruktion i huvudet efter det att hen börjar utföra stegen; hålla namnet på exempelvis en person eller en affär i huvudet samtidigt som hen får en beskrivning om hur man hittar till personen/affären. Behöver NN fråga om och få informationen repeterad eller nedskriven. (Arbetsminne) Arbetsminne
16. Uppfyller NN kunskapsmålen. Om nej, i vilka ämnen? Om ja, uppfylls målen nått och jämnt, på medelnivå eller över medel? (Skola: Måluppfyllelse) När inte kunskapsmål för:
17. Är det skillnad i hur NN presterar i praktiska respektive teoretiska ämnen? Har NN något favoritämne? (Skola: Måluppfyllelse) Skillnad praktiskt - teoretiskt
18. Vad har pedagogerna förmedlat om NNs sociala situation när det gäller kamratkontakter och kontakter med vuxna? (Skola: Klasskamrater och social situation) Svårigheter Sociala kontakter
19. Har NN särskilt stöd, i så fall av vilken anledning och hur länge? (Skola: Stödbehov) Stöd i skolan

Allmän och språklig utveckling

20. Hur upplever du/upplevde du småbarnstiden? Är/Var NN kinkig, mycket gråt/kinkighet, problem med sömn eller magen? (Tidig utveckling: Mat-, sömn- och affektreglering) Observandum NDD
21. Under småbarnstiden, hur upplevs/upplevdes; ögonkontakt, att visa glädje/att le när du ler mot NN, att titta tillsammans på saker (*joint attention*), respons på namn (tittar mot dig när du säger namnet), användning av gester, att peka och att imitera dig (göra samma som du)? (Tidig utveckling: Sociala samspelsmarkörer) Observandum autism

22. Upplever/Upplevde du att NNs utveckling vid någon tidpunkt gick tillbaka (förlust av språk eller social kommunikation)? När?
(*Tidig utveckling: Förlust av färdigheter*) Observandum autism
23. Upplevs/upplevdes NN generellt yngre jämfört med andra barn?
(Jämför med milstolpar för allmän utveckling i relation till NNs ålder¹).
(*Kognitiva funktioner: Allmän utvecklingsnivå*) Allmän utveckling
24. Upplevs NN särskilt begåvad i jämförelse med andra barn/ungdomar?
(*Kognitiva funktioner: Särskild begåvning*) Särskild begåvning
25. Upplevs NN ojämn enligt sin ålder i vissa lägen och långt under/högt över sin ålder i andra? (*Kognitiva funktioner: Allmän utvecklingsnivå*) Utvecklingsnivå
26. Upplevs NN allmänt långsam i sitt sätt att utföra uppgifter?
(*Kognitiva funktioner: Processhastighet/Arbetstempo*) Arbetstempo
27. Är/var NN sen eller tidig motoriskt? Munmotorik (tugga, uttal), fin och grovmotorik (Jämför milstolpar för fin- och grovmotorik i relation till NNs ålder).¹ (*Tidig utveckling: Motorik*) Motorik
28. Är/var NN sen eller tidig i språket? (Jämför milstolpar för språk i relation till NNs ålder¹). Inga ord, några ord; gradvis eller "mycket språk på en gång"? (*Tidig utveckling: Språklig utveckling*) Språkutveckling
29. Upplever du att NN förstår vad du säger? Behöver du använda extra mycket med gester och kroppsspråk för att NN ska förstå?
(*Kognitiva funktioner: Språkförståelse*) Språkförståelse
30. Talar NN i enords-, flerordssatser eller sammansatta meningar? Hur upplevs NNs språk när det gäller uttal, artikulation, grammatik och meningsbyggnad? (*Kognitiva funktioner: Språklig uttrycksförmåga*) Språklig uttrycksförmåga
31. Om NN talar i flerordssatser: Har NN lätt att hitta ord och formulera sig? Använder NN mycket utfyllnadsord/ljud? Hur upplevs NNs ordförråd?
(*Kognitiva funktioner: Språklig uttrycksförmåga/Muntlig framställning*) Verbal framprockning
32. Om NN talar i flerordssatser: Kan NN berätta på ett sammanhängande sätt? Se även adhd, 1e (*Kognitiva funktioner: Språklig uttrycksförmåga*) Språklig uttrycksförmåga

¹ Se exempelvis Hälsa & Utveckling under: <https://www.rikshandboken-bhv.se/>

Del B Adhd-symtom

För att ange symtom på adhd ska beteendet inte kunna förklaras av individens generella mentala ålder. Tonvikt läggs på att svårigheter ska föreligga ofta.

Domän 1: Uppmärksamhet

1. Förbiser NN ofta detaljer? Exempel: verkar göra slarvfel; uppmärksammar inte räknesätt; hoppar oavsiktligt över uppgifter; missar att städa/ta undan alla saker som ska tas bort eller ställas in, även om de är väl synliga; ha svårt att hitta en sak bland flera; uppmärksammar inte att en pusselbit inte passade eller att en bit saknas för att göra pusslet helt. (*Uppmärksamhet*) adhd, 1a

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Kan NN oftast upptäcka fel i efterhand och därefter göra/lösa uppgifter korrekt?

- JA NEJ, beakta: *inlärningsstörning; ojämn intellektuell profil; språkstörning; svagbegåvning (marginell IF); IF*

Hjälper lugn miljö eller en-till-en-undervisning för att lösa uppgifter korrekt?

- JA NEJ, beakta: *inlärningsstörning; ojämn intellektuell profil; språkstörning; svagbegåvning (marginell IF); IF*

2. Har NN ofta svårt att hålla kvar uppmärksamheten på uppgifter och lekaktiviteter under en längre stund? Exempel: svårt att behålla fokus när NN ska lyssna under en lektion/föreläsning eller läsa en längre stund; svårt att fokusera i samlingen, lyssna på saga, hålla kvar uppmärksamheten på en lek, aktivitet eller film tills den är slut eller att lyssna på och prata med kompisar en längre stund. (*Uppmärksamhet*) adhd, 1b

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Är uppgifterna för svåra för NN utifrån utvecklingsnivån?

- NEJ JA, beakta: *inlärningsstörning; ojämn intellektuell profil; språkstörning; svagbegåvning (marginell IF); IF*

Upplevs NNs förmåga att vara uppmärksam och koncentrera specifikt vara kopplad till läs-, skriv- och/eller räkneuppgifter?

- NEJ JA, beakta: *inlärningsstörning*

Kommer svårigheterna i perioder eller är del av oro och grubblerier?

- NEJ JA, beakta: *depression; ångest*

Är NNs beteende kopplat till att vägra göra som andra säger?

- NEJ JA, beakta: *kognitiv nivå; trotssyndrom; rigiditet vid autism*

Upplevs svårigheterna vara en del av obeslutsamhet om hur uppgiften ska lösas?

NEJ JA, beakta: ångest

Är arbetet påverkat av att uppgifter behöver utföras enligt en viss procedur?

NEJ JA, beakta: sameness vid autism; tvångstankar/handlingar

-
3. Händer det ofta att NN inte verkar lyssna, eller att NN verkar ha tankarna någon annanstans trots att det inte finns något uppenbart som distraherar? adhd, 1c
(Uppmärksamhet)

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Varierar förmågan att lyssna? Fungerar det tydligt bättre i vissa situationer men inte andra?

JA NEJ, beakta: hörsel; hörförståelse; språklig förmåga

Kan det ofta se ut som att NN inte lyssnar även om NN faktiskt gör det p.g.a. nedtonade ansiktsuttryck eller att NN vänder sig bort eller riktar sig åt ett annat håll än mot den som talar?

NEJ JA, beakta: nedsatt social ömsesidighet; autism (se del C)

-
4. Händer det ofta att NN inte fullföljer det hen är anvisad/instruerad att göra så att sysslor eller skoluppgifter inte blir slutförda?² Påbörjar NN uppgifter men förlorar snabbt fokus och blir lätt avledd av annat? För yngre barn kan det gälla enkla sysslor eller handlingar som NN blivit ombedd att göra. (Uppmärksamhet) adhd, 1d

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Genomför NN oftast uppgifter och aktiviteter om de upplevs roliga, ges belöning eller när det är en-till-en-undervisning?

JA NEJ, beakta: ångest; depression; kognitiv förmåga; inläring

Upplevs NN ofta vara på sin vakt eller ha stort kontrollbehov över det som händer i omgivningen?

NEJ JA, beakta: PTSD; social ångest; rigiditet vid autism (se del C)

-
5. Har NN ofta svårt att organisera uppgifter eller aktiviteter? Exempel: har svårt att lösa/genomföra uppgifter som innefattar flera steg eller att utföra en lekaktivitet/pyssel i rätt ordning; har svårt att hålla ordning på material och tillhörigheter; arbetet uppfattas som rörigt och oorganiserat; om relevant för åldern, har svårt att planera och disponera sin tid, missar deadlines. (Uppmärksamhet: 1e) adhd, 1e

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor

Upplevs NN ha svårt att skriva och/eller berätta med röd tråd/på ett sätt som är

² Observera att fokus ligger på att *inte fullfölja* snarare än att inte förstå instruktioner. DSM-5 anger "Often does not follow through on instructions and fails to finish..."

begripligt för andra?

- NEJ JA, beakta om svårigheterna är del av adhd-symtomen eller exekutiva brister som även kan föreligga vid autism

Har NN svårt att hålla information i huvudet, som exempelvis när hen ska lösa ett lästal eller en kluring, även i lugna situationer där NN kan koncentrera sig?

- NEJ JA, beakta: nedsatt arbetsminne

Är uppgifterna för svåra för NN utifrån utvecklingsnivån?

- NEJ JA, beakta: inlärningsstörning; ojämn intellektuell profil; språkstörning; svagbegåvning (marginell IF); IF

Kommer svårigheterna i perioder eller är del av oro och grubblerier?

- NEJ JA, beakta: depression; ångest

Är NNs beteende kopplat till att vägra göra som andra säger?

- NEJ JA,, beakta: kognitiv nivå; trotssyndrom (se del D); rigiditet vid autism (se del C)

Är svårigheterna en del av obeslutsamhet om hur uppgiften ska lösas?

- NEJ JA, beakta: ångest

Är arbetet påverkat av att uppgifter behöver utföras enligt en viss procedur?

- NEJ JA, beakta: sameness vid autism (se del C); tvångstankar/-handlingar

-
6. Händer det ofta att NN undviker, ogillar eller är ovillig att utföra uppgifter, exempelvis skolarbete eller läxor, som kräver ansträngande tankearbete/mental ansträngning under en längre stund? För äldre barn kan det gälla att sammanställa skriftliga uppgifter, fylla i formulär och gå igenom längre texter. För yngre barn kan det gälla aktiviteter som inte ännu är automatiserade som exempelvis att lära sig bokstäver och att läsa, äta med bestick, rita geometriska figurer eller trä pärlhalsband. (Uppmärksamhet) adhd, 1f

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Om NN blir frustrerad och arg, uppvisar NN i regel enbart frustration och ilska i just samband med uppgifter som kräver hög tankeverksamhet och uthållighet?

- JA NEJ, beakta: intermittent explosivitet om patienten ofta får vredeutbrott: beakta dysforiskt syndrom om patienten ofta får vredeutbrott och är generellt argsint och irriterad

Är uppgifterna för svåra för NN utifrån utvecklingsnivån?

- NEJ JA, beakta: inlärningsstörning; ojämn intellektuell profil; språkstörning; svagbegåvning (marginell IF); IF

Kommer svårigheterna i perioder eller är del av oro och grubblerier?

- NEJ JA, beakta: depression; ångest

Är NNs beteende kopplat till att vägra göra som andra säger?

- NEJ JA, beakta: kognitiv nivå; trotssyndrom (se del D); rigiditet vid autism (se del C)

Är svårigheterna en del av obeslutsamhet om hur uppgiften ska lösas?

NEJ JA, beakta: ångest

Är arbetet påverkat av att uppgifter behöver utföras enligt en viss procedur?

NEJ JA, beakta: sameness vid autism; tvångstankar/handlingar

-
7. Tappar NN ofta bort saker som behövs i uppgifter eller aktiviteter? Exempel: adhd, 1g
förlägger skolmaterial, pennor, böcker, verktyg, plånbok/korthållare, nycklar, viktiga
papper, glasögon eller mobilen. För yngre barn kan det gälla att ofta tappa bort
gosedjuret, favoritsaken eller ytterkläderna. (Uppmärksamhet)

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Uppkommer svårigheterna i perioder eller som en del av oro och grubblerier?

NEJ JA, beakta: depression; ångest

-
8. Blir NN ofta lätt distraherad och störd av saker eller händelser runt omkring eller av adhd, 1h
att själv börja tänka på annat? (Uppmärksamhet)

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Genomför NN oftast uppgifter och aktiviteter om de upplevs roliga, ges belöning eller när det
är en-till-en-undervisning?

JA NEJ, beakta: ångest; depression; kognitiv förmåga; inläring

Upplevs NN ofta vara på sin vakt eller ha stort kontrollbehov över det som händer i
omgivningen?

NEJ JA, beakta: PTSD; social ångest; rigiditet vid autism (se del C)

-
9. Glömmer NN ofta saker som hen har bestämt eller ska göra i vardagen? Exempel: adhd, 1i
glömmer ofta att utföra sysslor, gå ärenden, matsäcken till utflykten eller
idrottskläderna; kommer ofta inte ihåg en träff som bestämts med kompisar,
fritidsaktiviteter. För äldre barn och vuxna kan det gälla att ringa/messa tillbaka,
betala räkningar, komma ihåg avtalade möten/inbokade tider. För yngre barn kan
det gälla att exempelvis ofta glömma att duka av när det förväntas eller att spola
vid toabesök. (Uppmärksamhet)

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Uppkommer svårigheterna i perioder eller som en del av oro och grubblerier?

NEJ JA, beakta: depression; ångest

Domän 2: Överaktivitet och impulsivitet

10. Grejar"/"håller på med"/"fipplar", trummar ofta NN med händer eller fötter eller skruvar på sig i stolen? (Aktivitetsgrad) adhd, 2a

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor

Har NN ofta plötsliga, icke-rytmiska varierande rörelser med ex. huvudet eller axlarna?

NEJ JA, beakta: motoriska tics

Har NN återkommande likartade rörelser med händer, armar eller hela kroppen?

NEJ JA, beakta: stereotypa rörelser vid autism (se del C)

Kan beteendet vara ett uttryck för att NN utsätts för överkrav i förhållande till de intellektuella förutsättningarna?

NEJ JA, beakta: inlärningsstörning; ojämn intellektuell profil; språkstörning; svagbegåvning (marginell IF); IF

-
11. Lämnar NN ofta sin plats i situationer där det förväntas att NN ska sitta kvar, exempelvis i samlingen, sagostunden, i klassrummet, i matsituationer, på bio eller i andra situationer där NN bör stanna på sin plats, som mitt under ett samtal, en högtidsstund eller släktmiddag? (Aktivitetsgrad) adhd, 2b

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Har NN ofta plötsliga ofrivilliga icke-rytmiska varierande rörelser med ex. huvudet eller axlarna?

NEJ JA, beakta: motoriska tics

Har NN återkommande likartade rörelser med händer, armar eller hela kroppen?

NEJ JA, beakta: stereotypa rörelser vid autism (se del C)

Kan beteendet vara ett uttryck för att NN utsätts för överkrav i förhållande till de intellektuella förutsättningarna?

NEJ JA, beakta: inlärningsstörning; ojämn intellektuell profil; språkstörning; svagbegåvning marginell IF); IF

-
12. Springer NN ofta omkring, klättrar eller klänger i situationer där det är olämpligt, exempelvis i väntrum, på bussen/tåget? Obs: Hos ungdomar eller vuxna kan det vara begränsat till att känna sig rastlös. (Aktivitetsgrad) adhd, 2c

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Har NN ofta plötsliga ofrivilliga icke-rytmiska varierande rörelser med ex. huvudet eller axlarna?

NEJ JA, beakta: motoriska tics

Har NN återkommande likartade rörelser med händer, armar eller hela kroppen?

NEJ JA, beakta: stereotypa rörelser vid autism (se del C)

Kan beteendet vara ett uttryck för att NN utsätts för överkrav i förhållande till de intellektuella förutsättningarna?

NEJ JA, beakta: inlärningsstörning; ojämn intellektuell profil; språkstörning; svagbegåvning (marginell IF); IF

-
13. Har NN ofta svårt att ägna sig åt fritidsaktiviteter eller lek på ett lagom dämpat sätt/med lagom ljudnivå? Kan NN anpassa röststyrkan till vad som är lämpligt i situationen?³ (Aktivitetsgrad) adhd, 2d

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Kommer svårigheterna i perioder eller skov?

NEJ JA, beakta: bipolär sjukdom

Kan svårigheterna kopplas till agitation i samband med depression?

NEJ JA, beakta: depressivt syndrom

-
14. Upplevs NN ofta på språng eller "uppe i varv"? Exempel: upplevs som rastlös och obekvämt med att sitta still under samlingen, lektionen eller restaurangbesök; vill gå före och fortare än andra; har svårt att vänta medan någon annan gör sig färdig, upplevs otålig. (Aktivitetsgrad) adhd, 2e

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Kommer svårigheterna i perioder eller skov?

NEJ JA, beakta: bipolär sjukdom

Kan svårigheterna kopplas till agitation i samband med depression?

NEJ JA, beakta: depressivt syndrom

-
15. Pratar NN ovanligt mycket/mer än vad som är vanligt? (Aktivitetsgrad) adhd, 2f

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Utbrister NN återkommande plötsliga, snabba och icke-rytmiska ljud eller ord?

NEJ JA, beakta: vokala tics

Om NN hamnar i konflikt pga. impulsiva handlingar, förstår NN vad som blev fel och vad som kunde ha gjorts istället?

³ Observera att fokus ligger på röststyrka. DSM-5 anger "Often unable to play or engage in leisure activities quietly".

JA NEJ, beakta: begränsad förståelse för relationer och anpassning vid autism (se del C)

Får NN okontrollerade aggressionsutbrott?

NEJ JA, beakta: intermittent explosivitet

Upplevs NN medvetet skapa konflikt med andra eller vara medvetet aggressiv, manipulativ eller elak?

NEJ JA, beakta: trotssyndrom; uppförandestörning (se del D)

Kommer svårigheterna i perioder eller skov?

NEJ JA, beakta: bipolär sjukdom

16. Slänger NN ofta ur sig svaret på en fråga innan den är färdigställd? Exempel: avslutar andras meningar; kan inte vänta på sin tur i samtal. (Aktivitetsgrad, Impulsivitet) adhd, 2g

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Utbrister NN plötsliga ljud eller ord?

NEJ JA, beakta: vokala tics

Om NN hamnar i konflikt pga. impulsiva handlingar, förstår NN vad som blev fel och vad som kunde ha gjorts istället?

JA NEJ, beakta: förståelse för relationer och anpassning vid autism (se del C)

Får NN okontrollerade aggressionsutbrott?

NEJ JA, beakta: intermittent explosivitet

Upplevs NN medvetet skapa konflikt med andra eller vara medvetet aggressiv, manipulativ eller elak?

NEJ JA, beakta: trotssyndrom; uppförandestörning (se del D)

Kommer svårigheterna i perioder eller skov?

NEJ JA, beakta: bipolär sjukdom

17. Har NN ofta svårt att vänta på sin tur, exempelvis att stå i matkö; vänta på att få hjälp under lektionen? För yngre barn kan det gälla att vänta på sin tur att få ha en leksak som fler vill ha, vänta på sin tur att ta mat eller vänta i kön till rutschkanan i parken. (Aktivitetsgrad: Impulsivitet) adhd, 2h

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Kommer svårigheterna i perioder eller skov?

NEJ JA, beakta: bipolär sjukdom

Kan svårigheterna kopplas till agitation i samband med depression?

NEJ JA, beakta: depressivt syndrom

I situationer av väntan, blir NN ofta aggressiv mot jämnåriga?

- NEJ JA, beakta: *intermittent explosivitet*

-
18. Avbryter eller stör NN ofta andra? Exempel: kastar sig in i andras samtal, lekar eller aktiviteter; stör när den andra talar i telefon; kan börja använda andras saker utan att fråga om lov eller få tillåtelse. För ungdomar och vuxna kan gälla att störa eller ta över det andra håller på med. (Aktivitetsgrad: *Impulsivitet*) adhd, 2i

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Utbrister NN ofrivilligt plötsliga ljud eller ord?

- NEJ JA, beakta: *vokala tics*

Om NN hamnar i konflikt pga. impulsiva handlingar, förstår NN vad som blev fel och vad som kunde ha gjorts istället?

- JA NEJ, beakta: *förståelse för relationer och anpassning vid autism (se del C); kognitiv förmåga*

Får NN okontrollerade aggressionsutbrott?

- NEJ JA, beakta: *intermittent explosivitet*

Upplevs NN medvetet skapa konflikt med andra eller vara medvetet aggressiv, utstuderat manipulativ eller elak?

- NEJ JA, beakta: *trotssyndrom; uppförandestörning (se del D)*

Kommer svårigheterna i perioder eller skov?

- NEJ JA, beakta: *bipolär sjukdom*

Frågor till VH om NNs/ungdomens funktion i vardagen, adhd

19. Bedömer du att NN har avsevärt större svårigheter inom uppmärksamhet än jämnåriga?

Signifikanta adhd-symtom uppmärksamhet

- JA NEJ OSÄKER

20. Bedömer du att NN har avsevärt större svårigheter inom överaktivitet och/eller impulsivitet än jämnåriga?

Signifikanta adhd-symtom hyperaktivitet/impulsivitet

- JA NEJ OSÄKER

21. Bedömer du att NNs svårigheter inom uppmärksamhet och/eller överaktivitet hindrar NNs inläring?

Inläring påverkad inläring

- JA NEJ OSÄKER

22. Bedömer du att NNs svårigheter inom uppmärksamhet och/eller överaktivitet avsevärt påverkar relationen med klasskamraterna på ett negativt sätt?

Negativa konsekvenser kamratkontakter

JA NEJ OSÄKER

23. Bedömer du att NNs svårigheter inom uppmärksamhet och/eller överaktivitet har påverkat hen NN på ett känslomässigt negativt sätt (nedstämdhet, oro, ångest, låg självkänsla)?

Känslomässigt negativa konsekvenser

JA NEJ OSÄKER

Skulle du beskriva NN som att hen har en funktionsnedsättning, dvs. att NN behöver särskilt stöd för att klara sin vardag? Om ja, inom vilket område? Vad behöver NN mest hjälp med? (*ADL- personlig vård*)

Funktionsnedsättning i vardagen

JA NEJ OSÄKER

Kommentarer:

Bedömning adhd enligt informationen som framkommit under intervjun

Informantens svar bedöms:

Säkra/valida

Osäkra/invalida

Signifikanta symtom på adhd (ange vilka kriterier, ex 1a, 2g)

inom uppmärksamhet:

inom hyperaktivitet/impulsivitet:

Indikationer om andra svårigheter som bör följas upp:

Autism

Intellectuell funktion

Språklig förmåga

Inläring

Motorik

Trots

Uppförande

Arbetsminne, arbetstempo eller verbal framplockning (ange)⁴:

Annat:

Indikationer om funktion i vardagen:

Låg

Måttlig

Hög

⁴ Nedsatt arbetsminne och/eller processhastighet är vanligt vid adhd och lässvårigheter.

Del C Autismsymtom

Inledande frågor

1. Upplevs NN: ha vanföreställningar om sig själv eller om vad som händer i verkligheten; ha hallucinationer som att höra inre röster eller; säga saker som tyder på att hen har osammanhängande och lösryckta tankebanor? (Annan psykiatrisk problematik) Psykotiska symtom
- NEJ JA, utred schizofrenispektrumsyndrom
2. Har NNs symtom på socialt tillbakadragande som uppkommit efter trauma (upplevelse av/bevittnat faktisk död, livsfara, allvarlig skada eller sexuellt våld)? Har NN återkommande påträngande tankar eller lek med återkommande tema som kretsar runt den traumatiska upplevelsen? (Annan psykiatrisk problematik) Trauma
- NEJ JA, utred PTSD

Domän 1 Social ömsesidighet och kommunikation

1. Upplevs NN ta kontakt med andra på ett sätt som känns vanligt eller upplevs hen inte riktigt förstå hur hen ska närma sig andra, exempelvis när det gäller att hålla lagom avstånd när hen pratar med någon, att rikta kroppen och ansiktet mot den andra i samtal, att svara utan att dröja för länge eller, att säga något eller svara på ett "otajmat" sätt? (Social interaktion, skriv underrubrik: Ömsesidighet) Autism, A1
2. Tar NN initiativ till att dela upplevelser med andra genom att visa saker för andra, skratta tillsammans, dela upplevelser med andra eller tur-ta i lek? Ger NN utrymme för andra att berätta och/eller visa saker? Visar NN intresse för vad andra visar eller berättar genom att titta upp eller svara? Givet adekvat språklig nivå, kan NN föra ett samtal (verbal turtagning) eller blir det mer fråga-svar-kommunikation? Hur var det när NN var yngre? (Social interaktion: Ömsesidighet) Autism, A1

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Upplevs NNs svårigheter och begränsningar att samspela och samtala bero på stark rädsla, ångest och undvikande inför specifika situationer där hen upplever att hen kan bli kritiskt granskad och exponerad (inklusive situationer med jämnåriga)?

NEJ JA, beakta: social fobi

Talar NN inte i vissa miljöer eller med vissa personer på grund av talängslan men upplevs i övrigt ha en adekvat icke-verbal ömsesidighet och kommunikation?

NEJ JA, beakta: selektiv mutism

Är NN ovanligt sluten, avvaktande och inadekvat i samspelet med vuxna men inte med jämnåriga. Tar exempelvis inte ögonkontakt och riktar sig mot vuxna men gör det på ett adekvat sätt med jämnåriga?

NEJ JA, beakta: trots-/uppförandeproblematik; relationell problematik med vuxna

-
3. Om andra missuppfattar, uppmärksammar oftast NN det och förtydligar vad hen menar genom ord eller icke-verbal kommunikation (visa, ge, använda gester och/eller ansiktsuttryck)? (*Social interaktion: A1 Pragmatisk förmåga*) Autism, A1

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Har NN nedsatt språklig förståelse?

- NEJ JA, beakta: *språkstörning*

-
4. Uppfattas NN använda gester (peka, beskriva saker, förstärka med beats), ansiktsuttryck, tonfall och ögonkontakt som jämnåriga när hen samtalar och samspelar med andra? Tar NN oftast ögonkontakt? Är röstläget varierat eller mer entonigt, högt eller lågt? Är något uttrycks sätt starkare än något annat, exempelvis god ögonkontakt men generellt neutralt ansiktsuttryck eller god verbal förmåga men lite variation i röstläge? Hur var det när NN var yngre? (*Kommunikation: Icke-verbal kommunikation*) Autism, A2

-
5. Ger NN adekvat respons på andras ansiktsuttryck och kroppsspråk, exempelvis tröstar, skrattar som respons när någon tycker något är kul, backar eller slutar när den andra signalerar detta med kroppsspråket? (*Kommunikation: Icke-verbal kommunikation*) Autism, A1 och/eller

Autism, A2

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Uppfattas NNs responser mot klasskamrater som känslökyla och som del av en beteendestörning snarare än svårigheter att förstå vad som är lämpligt?

- NEJ JA, beakta *uppförandestörning med begränsade prosociala känslor*

Svarar NN inadekvat på andras icke-verbala kommunikation utan att själv ha svårigheter med att uttrycka sig icke-verbalt, dvs har helt adekvat ögonkontakt, gester, ansiktsuttryck och röstläge/intonation.

- NEJ, har även svårt att uttrycka sig JA⁵, beakta *emotionell agnosi (ej i DSM-5)* icke-verbalt

-
6. Visar NN intresse för jämnåriga, i klassen eller utanför skolan? Tar NN själv kontakt med andra? Leker/umgås NN med andra på rasten, på fritids eller hemma? Har NN någon bästis? Vad leker/gör de, exempelvis konkret lek, fantasilek med varandra, gaming, umgås och pratar? (*Social interaktion: Relationer och anpassning*) Autism, A3

⁵ Det råder oklarhet i vilken utsträckning autister har svårt att tolka andras kroppsspråk utan att samtidigt ha nedsatt eget kroppsspråk. För bedömning, undersök om utvecklingen av kroppsspråket var typisk eller om personen fått lära sig använda kroppsspråk. Vid diagnostiskt ställningstagande får den sammantagna symtombilden vara vägledande.

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Upplevs NNs svårigheter och begränsningar att samspela och samtala bero på stark rädsla, ångest och undvikande inför specifika situationer där hen upplever att hen kan bli kritiskt granskad och exponerad (inklusive situationer med jämnåriga)?

NEJ

JA, beakta: social fobi

Talar NN inte i vissa miljöer eller med vissa personer på grund av talängslan **men upplevs i övrigt** ha en adekvat icke-verbal ömsesidighet och kommunikation?

NEJ, beakta autism

JA, beakta: selektiv mutism

-
7. Uppträder NN på ett sätt som är lämpligt i förhållande till sammanhanget, exempelvis på ett sätt vid skolavslutningen och ett annat på skolfest eller skolutflykt? Anpassar NN samtalsämnet till kompisar respektive pedagog? Talar NN om saker som klasskamraterna skulle uppfatta som lite för privata? (*Social interaktion: Relationer och anpassning*)

Autism, A3

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Om NN inte anpassar sig till olika situationer, uppfattas det som medvetet för att provocera eller trotsa andra?

NEJ

JA, beakta: trots- eller uppförandeproblematik

Om NN uppvisar olämpliga beteende i olika situationer, uppfattas det bero på impulsivitet och olämpligheter som NN sedan ångrar?

NEJ

JA, beakta: adhd (se del B)

Är NN ovanligt sluten, avvaktande och inadekvat i samspelet med vuxna men inte med jämnåriga, tar exempelvis inte ögonkontakt och riktar sig mot vuxna men gör det på ett adekvat sätt med jämnåriga?

NEJ

JA, beakta: trots-/uppförandeproblematik (se del D) eller relationell problematik med vuxna

-
8. Brukar NN i allmänhet kunna kompromissa om hur olika moment/aktiviteter skall utföras av sociala skäl (för att vara snäll och juste, för gruppkänslan/gemenskapen)? Hur var det när NN var yngre? (*Social interaktion, Relationer och anpassning*)

Autism, A3

Om patienten har symtom, beakta även B2 om svårigheterna kan relateras till rigida tankemönster, svårigheter att tänka om.

Domän 2 Begränsade och repetitiva beteenden

9. Upprepar/Upprepade NN ofta det som andra säger eller det som NN ofta själv säger/sa (ord eller fraser)? Använder/använde NN ord som inte är så vanliga i den aktuella åldern (svåra, formella eller ovanliga ord)? Säger/sa NN ofta fraser som verkar vara direkt memorerade, exempelvis repliker, ordspråk eller talesätt? (Begränsade/repetitiva beteenden.: *Repetitivt, stereotyp eller formellt språk*) Autism, B1

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Utbrister NN återkommande plötsliga, snabba och icke-rytmiska ljud eller ord?

NEJ JA, beakta: vokala tics

Förekommer även vanföreställningar och/eller hallucinationer?
(se svar på den inledande fråga)

NEJ JA, beakta: schizofrenispektrumsyndrom

-
10. Har eller har NN haft ovanliga rörelser som görs på samma sätt och som återkommer?⁶ Exempel: flaxa med armarna; hoppa upp och ner; spreta med fingrarna; spänna fingrar och händer; vrida händerna; inta ovanliga kroppspositioner; speciella "knix" med axlarna eller hela kroppen? (Begränsade/repetitiva beteenden: *Motoriska manér*) Autism, B1

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Uppvisar NN återkommande plötsliga, snabba och icke-rytmiska rörelser med exempelvis huvudet eller axlarna?

NEJ JA, beakta: motoriska tics

Förekommer även vanföreställningar och/eller hallucinationer?
(se svar på den inledande fråga)

NEJ JA, beakta: schizofrenispektrumsyndrom

-
11. Radar NN upp eller sorterar/sorterade saker? Är NN ovanligt fäst vid eller upptagen av en speciell sak/leksak? Utforskar, snurrar, "fipplar" eller håller NN fast vid saker på ett sätt som de inte är avsedda för? Hur var det när NN var yngre? (Begränsade/repetitiva beteenden: *Icke-funktionell användning av föremål*) Autism, B1

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Är uppradningen kopplat till en handling som syftar till att reducera ångest eller till att förebygga en föreställd fara?

NEJ JA, beakta: OCD

⁶ Rörelserna fyller inte någon tydlig funktion; kan exempelvis observeras vid oro, ångslan eller exaltering; behöver inte vara ett hinder i vardagen; kan komma då och då; kan vara mer eller mindre diskreta; ska ha funnits tidigare eller i nuläget.

-
12. Upplevs NN ha/tidigare ha haft behov av att saker och ting ska vara och göras som de brukar göras, att de ska göras på samma sätt eller om och om igen? Vill NN exempelvis helst äta samma mat eller åka samma väg? Upplevs NN ha lätt att acceptera avsteg i rutiner eller ändrade planer hemma eller under förskole-/skoldagen? Har NN svårt vid övergångar från en aktivitet till en annan? Har NN ritualer, exempelvis att säga/göra samma sak i en viss situation eller i mötet med en viss person? Är NN rigid i sitt sätt att tänka (fastnar i samma tankebanor).
(Begränsade/repetitiva beteenden: Sameness-beteenden)
- Autism, B2

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Är beteendet att göra "samma-lika" kopplat till en handling/ritual som syftar till att reducera ångest eller förebygga en föreställd fara?

- NEJ JA, beakta: OCD

-
13. Har NN ovanligt intensiva intresse? Intresset kan vara olika i olika perioder. Det kan vara något som man vanligtvis inte är specifikt intresserad av i aktuell ålder, ett område som är ovanligt smalt eller upptagenhet av ett helt vanligt intresse i ovanligt hög grad jämfört med jämnåriga. Hur var det när NN var yngre?
(Begränsade/repetitiva beteenden, skriv underrubrik: Intensiva/ovanliga intressen)
- Autism, B3

Vid vanligt intresse i ovanligt hög grad:

Kommer det intensiva intresset i samband med maniska perioder eller skov?

- NEJ JA, beakta: bipolär sjukdom

-
14. Är NN överkänslig för ljud, ljus, beröring och/eller lukter⁷? Upplevs NN ovanligt smärttålig? (Perception: Sensorisk känslighet)
- Autism, B4

-
15. Är NN/Har NN varit selektiv när det gäller maträtter? Känslig för konsistenser? Ska maten helst ligga på ett speciellt sätt på tallriken? (Begränsade/repetitiva beteenden: Sameness alt. Perception: Sensorisk känslighet)
- Autism, B2
och/eller

Autism, B4

Om patienten har symtom, ställ följdfrågor:

Är beteendet kopplat till ätstörningsproblematik?

- NEJ JA, beakta: ätstörning

Är beteendet kopplat till fobi?

- NEJ JA, beakta: specifik fobi

⁷ Förekommer även vid adhd

16. Tittar, luktar, känner eller lyssnar NN på saker i ovanlig grad (exempelvis tittar nära och utdraget på saker, känner återkommande på ett visst material eller textur). Hur var det när NN var yngre? (*Perception: Sensoriskt intresse*) Autism, B4

17. Är NN känslig när det gäller kläder? Av vilken anledning; material, sömmar, lappar, färg, stil, vanemönster? (*Begränsade/repetitiva beteenden: Sameness, alt. .Perception: sensorisk känslighet*) Autism, B2
och/eller
 Autism, B4

Frågor till VH om NNs funktion i vardagen, autism

18. Bedömer du att NN har avsevärt större svårigheter inom social kommunikation och samspel än jämnåriga? Signifikanta symtom inom A-kriterierna

JA NEJ OSÄKER

19. Bedömer du att NN har avsevärt större svårigheter inom begränsade och repetitiva beteenden än jämnåriga? Signifikanta symtom inom B-kriterierna

JA NEJ OSÄKER

20. Bedömer du att NNs svårigheter inom social kommunikation, samspel och/eller begränsade och repetitiva beteenden hindrar NNs inläring? Inläring påverkad inläring

JA NEJ OSÄKER

21. Bedömer du att NNs svårigheter inom social kommunikation, samspel och/eller begränsade och repetitiva beteenden avsevärt påverkar relationen med klasskamraterna på ett negativt sätt? Negativa konsekvenser kamratkontakter

JA NEJ OSÄKER

22. Bedömer du att NNs svårigheter inom social kommunikation, samspel och/eller begränsade och repetitiva beteenden har påverkat hen på ett känslomässigt negativt sätt (nedstämdhet, oro, ångest, låg självkänsla)? Känslomässigt negativa konsekvenser

JA NEJ OSÄKER

23. Skulle du/ni beskriva NN som att hen har en funktionsnedsättning, dvs. att NN behöver särskilt stöd för att klara sin vardag? Om ja, inom vilket område? Vad behöver NN mest hjälp med? (*ADL- personlig vård*) Funktionsnedsättning i vardagen

JA NEJ OSÄKER

Bedömning autism enligt informationen som framkommit under intervjun

Informantens svar bedöms:

Säkra/valida

Osäkra/invalida

Övergripande differentialdiagnostiska frågor:

1. Omfattar symtombilden **enbart** begränsningar i social ömsesidighet, dvs. inga begränsade eller repetitiva beteenden föreligger eller har förelegat?

NEJ

JA, beakta: social kommunikationsstörning

2. Har NN utsatts för grav försummelse eller bristande omsorg? Om ja, är NN socialt tillbakadragen men samordnar icke-verbal kommunikation och röst på ett adekvat sätt när väl initiativ tas/när hen svarar? Är NN socialt tillbakadragen **utan** begränsade eller repetitiva beteenden (motoriska stereotyper orsakade av stress kan dock förekomma/ha förekommit)

NEJ

JA, utred anknytningsstörning med social hämning (trauma- och stressrelaterade syndrom)

3. Omfattar symtombilden **enbart** repetitiva motoriska rörelse, dvs. inga begränsningar i social kommunikation och ömsesidighet?

NEJ

JA, beakta stereotyp rörelsestörning

4. Innefattar symtombilden vanföreställningar, hallucinationer och/eller osammanhängande, lösryckt tal med eller utan katatoni?

NEJ

JA, beakta schizofrenispektrumssyndrom

Signifikanta symptom på autism (ange vilka enligt kriterium, ex A1, B3)

inom social ömsesidighet:

inom begränsade och repetitiva beteenden:

Indikationer om andra svårigheter som bör följas upp:

Adhd

Intellectuell funktion

Språklig förmåga

Inlärning

Motorik

Trots

Uppförande

Arbetsminne, processhastighet eller verbal framplockning (ange):

Annat:

Indikationer om funktion i vardagen:

Låg

Måttlig

Hög

Del D Frågor om trots och uppförande

1. Upplever du att NN *ofta* tappar humöret, ofta är lättstött eller arg? Trots: humör
- JA NEJ OSÄKER
2. Brukar NN *ofta* trotsa, bråka med vuxna, vägra hålla sig till regler eller vägra göra det som vuxna ber om? Trots: vägran
- JA NEJ OSÄKER
3. Upplever du att NN *ofta* medvetet verkar vilja göra andra arga eller skyller ifrån sig för egna misstag eller för sitt eget olämpliga uppförande? Trots: störa, skylla ifrån sig
- JA NEJ OSÄKER
4. Upplever du att NN vill hämnas på andra? Trots: hämnd
- JA NEJ OSÄKER
5. Upplever du att NN är *ovanligt* aggressiv mot människor eller djur, exempelvis mobbar, hotar, startar slagsmål, använder vapen/tillhyggen som kan skada andra, rånar eller tvingar andra till sexuellt umgänge? Uppförande: aggression
- JA NEJ OSÄKER
6. Tycker du att det verkar som att NN *medvetet* förstör eller tänder eld på andras saker/vandaliserar? Uppförande: förstöra
- JA NEJ OSÄKER
7. Har NN gjort inbrott eller stulit saker/snattat? Uppförande: stöld
- JA NEJ OSÄKER
8. Upplever du att NN ljuger och bedrar andra för att få saker, skaffa sig fördelar eller för att slippa saker som ligger på NNs ansvar att göra. Uppförande: lura/bedra
- JA NEJ OSÄKER
9. Är NN ofta ute sent om kvällarna trots att NN inte får, skolkar NN eller har NN någon gång rymt hemifrån (innan 13 års ålder)? Uppförande: regelbrott
- JA NEJ OSÄKER

Bedömning enligt informationen som framkommit under intervjun

Informantens svar bedöms:

Säkra/valida

Osäkra/invalida

Signifikanta symtom på trots (ange inom vilka områden):

Signifikanta symtom på uppförandestörning (ange inom vilka områden):
